

Min skoletid: Katrinedalsskolen 1950 – 1960

Af Ivan Vath Carlsen

I august 1950 syntes min mor, at jeg skulle begynde i skole. Jeg var netop fyldt 6 år, men kan ikke huske, hvordan jeg forholdt mig til min mors beslutning. Min bror, Preben, som var 11 år ældre end mig, gik ud fra Katrinedalsskolen samme år, og der skulle jeg åbenbart afløse ham. Det mest nærliggende havde været Vanløse Skole, da vi boede på Ålekistevej 106B skråt over for skolen, men eftersom Preben nu havde gået på Katrinedal og var glad derved, så havde min mor fået mig indskrevet der, hvor jeg så havde min første skoledag i august 1950.

Katrinedalsskolen var berømt og berygtet for sin ledelse og pædagogiske linje. Inger Merete Nordentoft, progressiv pædagog, folketingsmedlem for kommunisterne og frihedskæmper under krigen, var skolens karismatiske leder. Få år i forvejen havde hun fået et barn uden for ægteskabet, hvilket vakte voldsomt furore, som bevirkede en splittelse og opdeling af skolens elever (forældre) for eller imod denne "usømmelige" optræden fra skolelederens side. Det siges, at Rødkildevejen Skole blev bygget for at imødekomme de utilfredse forældre, og for at Katrinedal igen kunne fremstå som en enhed.

Tilfældigvis var Frk. Nordentoft ude at rejse, da jeg startede i skolen, men efter 10 dage kom hun tilbage, og mine dage var talte. Min mor fik læst og skrevet, at skolen ikke skulle bruges som et aflastningshjem for umodne børn, og at jeg ikke skulle begynde i skolen, før jeg var fyldt 7 år. Så jeg fik endnu et år i total frihed i min elskede gård og skulle først komme igen året efter.

Men de klassekammerater jeg havde i de 10 dage, ja dem huskede jeg igennem hele skoletiden, som dem der gik en klasse over mig.

I 1951 blev jeg så godtaget og modtaget på Katrinedalsskolen med velkomst af Frk. Nordentoft. Alle de små klasser startede i "barakkerne", to træbygninger, som lå mellem skolens hovedbygning og sportspladsen, med 2 klasseværelser i hver bygning. Bygningerne var af træ og med kakkelovne som opvarmning og integrerede 2-personers pulte, med skrå bordplader (ideelle til skråskrift) og blækhus i midten. Eftersom det var en progressiv skole, så gik jeg i blandet klasse fra starten og sad endda pige/dreng ved hver pult. Vi fik endda lov at vælge, hvem vi ville sidde ved siden af. Om det var pigerne eller drengene der valgte, kan jeg ikke huske, men jeg blev aldrig skuffet. Vores klasselærer blev Søren Komann-Petersen, som netop var færdiguddannet fra seminariet, og som senere blev skoleleder på Katrinedalsskolen.

Allerede året efter fik vi endnu en lærer fast tilknyttet klassen. Poul Valbro, som også gik for at være vores klasselærer. En lærer, som jeg ikke husker nogensinde har givet "øretæver". I vinterhalvåret kom skolebetjenten regelmæssigt for at holde kakkelovnen i gang, og 1 gang om ugen kom vi i badekælderen, i hovedbygningen, for at få et bad, som bestod af lige del kar- og brusebad.

Regelmæssige besøg hos skolelægen og skoletandlægen var også et fast ritual i hele skoletiden.

Ved frokosttid blev maden hentet i madkælderen. En pakke med 4 halve stykker rugbrød, hvor leverpostej og ost var faste ingredienser og så råkostsalat, pølsemad eller torskerogn suppleret med en ¼ l. mælk.

For øvrigt tror jeg nu nok, at vi sad og spiste i madkælderen i de første par år. Sammenlagte ekstramadder, med fedt eller syltetøj, var muligheden for dem, som endnu ikke var mætte.

Vores første læsebog "Min ABC -1" var skrevet af Inger Merete Nordentoft og handlede udelukkende om Ida og Erik. En kombineret læse-, farve-, skrivebog, som jeg har den dag i dag. Alle elever var i besiddelse af skolens sangbog "300 sange og salmer til alle dagens timer". Så dagen startede altid med morgensang i skolens dejlige aula. Sange og salmer, som var tilpasset årstiden. Vi små elever fra "barakkerne" gik så på rad og række over til hovedbygningen, hvor vi blev placeret på stole på gulvet i aulaen, mens de større elever stod på de 2 balkoner, ud for deres klasseværelser. Kai Otto Andersen og Kunst Hansen tog sig af det musikalske akkompagnement, på hhv. flygel og violin, alt overvåget af Frk. Nordentoft på talerstolen. Jo! Der var stil over det, og vi lærte de danske sange.

Komann-Petersen havde en ven, som sejlede på en sandsuger, og vi vidste ikke noget bedre, end når han kom på besøg i klassen. Ikke nok med at han fortalte om livet på denne sandsuger, han tegnede den også altid på tavlen, og den dag i dag ser jeg sandsugere alle vegne, så jeg driver min kone til vanvid.

Mine første 5 år i "underskolen" var jeg rigtig glad for. Jeg syntes, at jeg lærte rigtig meget, klarede mig godt og var glad for at gå i skole.

Kammeraterne, hvoraf vi var mange, der fulgtes hele vejen igennem, var jeg også rigtig glad for. Vi legede sammen i fritiden, vi lavede lektier sammen og kom til hinandens fødselsdage. En gang havde en af dem glemte min fødselsdag, som han var inviteret til, men min mor inviterede ham efterfølgende hjem alene til chokolade, kage og sodavand. Det gav min mor et ekstra kryds.

Selvfølgelig havde man sine favoritter, og så var der dem, man syntes var underlige eller irriterende. Jeg husker en lille sorthåret dreng (en miniature af vores viceinspektør). Han spiste på en måde, som gjorde, at jeg mistede hele min appetit. Det kom så langt, at jeg sagde til min mor, at jeg ikke ville spise på skolen.

Jeg har altid været glad for og altid haft et godt og naturligt forhold til pigerne. Jeg syntes, det var mærkeligt, at mine kammerater hjemme fra gården, som gik på Vanløse Skole, gik i rene pige- eller drengeklasse, og i frikvartererne var delt i en gård for piger og en for drenge.

I min klasse var Annelise, Lien og Jette mine favoritter, og da Annelise sagde ja til at ville sidde ved siden af mig, var jeg helt oppe at køre. Senere ville skæbnen at hendes og min mor mødtes til et forældremøde, hvor de fandt ud af, at de selv havde gået i klasse sammen. De aftalte, at skulle mødes en eftermiddag hjemme hos os. Jeg var i den syvende himmel.

Både Lien og Jette var meget udadvendte piger og glade for at optræde. De dyrkede begge ballet og var medlemmer af "Ping klubben" (en talentklub). Så ved enhver lejlighed optrådte de med dans og sang.

Det første år vi havde engelsk (1. mellem) kan jeg huske, at Jette sang Poul Anka's "I love you baby" efter først at have skrevet hele teksten på tavlen. Jeg var imponeret. Som voksen flyttede hun til Frankrig, hvor hun blev gift med en kendt fransk skuespiller, men desværre døde hun, alt for tidligt, i 2007. Lien var på et tidspunkt medlem af dansetruppen i Cirkusrevyen og var en talentfuld og flot pige, som jeg desværre kun mødte periferisk derefter.

Jeg har stadig et skema fra 5. klasse, som viser en ugentlig skoletid på 32 timer inkl. lørdag, som var normal skoledag. Timerne er fordelt på fagene: Dansk, regning, historie, geografi, naturhistorie, kristendom, tegning, gymnastik og sløjd.

Allerede i de små klasser foregik naturhistorie også i praksis, idet der på den anden side af skolen, på Vanløse Alle, var indrettet skolehaver, hvor vi kunne få et lille stykke jord (jeg tror, det var frivilligt).

Her dyrkede vi grøntsager og blomster, og det var altid spændende at komme hjem fra ferien for at se, hvor stort udbyttet var. Mærkedage og højtider blev altid holdt i hævd på skolen. 10 året for Danmarks befrielse, d. 4. maj 1955, blev der plantet et træ i skolegården med taler og fællessang, og til skolens 25 års jubilæum, d. 21. august 1959, var der også stor festivitas.

De årlige skolekomedier var også en begivenhed, der blev set frem til, og hvor vi havde mulighed for at se vore lærere på "slap line". Om det var i samspillet i sådan en skolekomedie, at vore lærere Poul Valbro og frk. Birthe Sørensen faldt for hinanden, ved jeg ikke, men sjovt syntes vi, det var, da de pludselig var blevet hr. og fru Valbro.

5. Ø, 1956. På klassebilledet er lærerne Poul Valbro (til venstre) og Søren Komann-Petersen (til højre) med. Jeg sidder i nederste række som nr. 2 fra højre.

5. klasse var året, hvor vi skulle til optagelsesprøve til "mellemskolen". Her blev klassen delt, så nogle fortsatte i "fri mellem" og jeg i "1. mellem", heldigvis med mange af mine gamle kammerater fra 1. klasse.

Selvfulgelig var det ikke sjovt, at skulle skilles fra kammerater efter 5 år. Til gengæld kom mange nye søde piger og venner til klassen og nye grupperinger blev skabt. 1. mellem var også det første år med engelsk.

Fru Eggertsen, en sød lille dame, blev vor engelsklærer, og jeg tror nok, at hun havde været klasselærer for de piger, som nu blev en del af vor nye klasse. Det var vist heller ikke med den største begejstring, at hun så denne sammenlægning. Men søde var pigerne og tilmed dygtige.

2. mellem blev så første år med tysk, og det var selveste viceinspektøren, Henry Worm, der tog sig af det fag.

En autoritet, som indgød til respekt, og hvor sanktioner blev faldt prompte. 3. glosefejl = 1 "sveder" (eftersidning). Man stod ved siden af pulten og blev overhørt i gloserne. Ved 2 fejl blev eftersidningen lagt på katederet, hvilket frembragte 3. fejl kort efter. Men den progressive pædagogik kom så til udtryk ved, at "svederen" kunne konverteres til en lussing, hvilket mange benyttede sig af. Så behøvede ens forældre heller ikke at få noget at vide med risiko for yderligere afstraffelse. Selv pigerne bad om at få denne mulighed for konvertering, men så skulle brillerne også tages af. Fysisk afstraffelse var jo ganske normalt på det tidspunkt, og jeg tror ikke, at nogen satte spørgsmålstegn derved. "Du må jo have fortjent det" var den almindeligste opfattelse. Og kreativiteten var stor. Den mest gængse form var at tage fat i den ene kind med tommel og pegefinger og så smække lussingen på den anden kind.

Ro og disciplin var der i timerne. Og returneringen til klasseværelserne, efter frikvarteret, foregik klassevis i 2 rækker, ligesom alle rejste sig op, når læreren kom ind.

Hvorvidt vi fik Worm som egentlig klasselærer, kan jeg ikke huske, men i og med, at han var viceinspektør, og vi havde klasseværelse nr. 3, ved side af hans kontor, så blev vi mere og mere involveret i tillidsposter. Især drengene. Nogle blev stationeret ved hovedindgangen, hvor de skulle lukke lågen klokken 8, når det ringede ind, hvorefter de skulle ledsage dem som kom for sent op til Worm. Ikke noget der fremmede venskabet med de øvrige elever. Andre var stationeret ved indgangen til hovedbygningen for at sikre, at alle var i gården i frikvarteret. Jeg selv var på læsestuen, hvor jeg nød at være bortset fra om vinteren, hvor Worm kunne finde på at komme ind og udpege elever, som kastede med snebolde i gården, hvorpå han bad mig gå ned og hente pågældende op. Pligtskyldig gik jeg ned og prikkede den "kriminelle" på skulderen og sagde, at han skulle op til Worm. "Det er løgn" var som regel svaret, men når jeg pegede op mod vinduet, hvor Worm stod, så var vedkommende ikke i tvivl mere. Og jeg og mine klassekammerater kunne føje endnu en "fjende" til vort netværk.

Som led i vor opdragelse var vi, stort set alle, medlemmer af Skolescene og Skolebio. Her fik vi set de danske klassikere inden for scenekunst. Hvorvidt vi var modne til at absorbere dette tilbud på daværende tidspunkt er tvivlsomt, men vi kom da både i Det Kgl. Teater og Det Ny Teater, og i dag er jeg da glad for det.

Men jeg husker tydeligt, hvis nogen kom med mishagsytringer under en filmforestilling. Så blev filmen standset, lyset tændt og den tilsynsførende kom på scenen, med den sorte bog løftet i sin højre hånd, og "uroelementet" blev lyst i band.

Til gengæld har jeg en meget positiv og dejlig oplevelse i erindringen om en dag, vi skulle til skolescene. Torben og jeg havde tilsyneladende aftalt med Jette B og Jette "Ras" om, at vi skulle følges ad. Men inden da, skulle vi til the hos "Ras". Vi gik til bageren på C.F. Richsvej og købte wienerbrød, som "Ras" betalte. Jeg var imponeret over, at hun kunne tillade sig det, men hyggeligt var det.

At "Rasser" i samme moment spurgte, om jeg ville have hendes grammofonplade, "Only Sixteen" med Al Saxon, da hun ikke selv "gad" have den mere, var for mig uforståeligt, men lykkelig var jeg. Som et kuriosum kan jeg fortælle, at jeg stadig har den (2014).

I det hele taget, så var jeg altid bagud med at forstå "Rassers" tanker og intentioner med "teenagerlove".

Men kærlighedens veje var og er uransalige. Og charmerende og dejlig, det var hun. Synd og skam, at hun skulle gå bort så tidligt.

Var vi ikke modne nok til Skolebio og Skolescene på daværende tidspunkt, så forstod vi selv, at indfrie vores forventninger til det "frække og det forbudte". I 1956-57 var filmen "Gud skabte kvinden," med Brigitte Bardot, noget af det "frækkeste" man kunne tænke sig på det tidspunkt. Gud skabte kvinden, men djævelen, mente moralens vogtere verden over, skabte Brigitte Bardot. I kraft af min størrelse kom jeg ind og så den, selvom alderskravet var 15 år, og næste dag i skolen kunne jeg proklamere, at jeg havde set Brigitte Bardot i bar figur. "Det er løgn", var den første kommentar, men jeg holdt fast i, at hun var "splitternøgen". Først da de andre havde set filmen, kunne vi begynde at diskutere sædernes forfald.

2 måneder efter vor start i 2. mellem skulle vi på Lejrskole. Til Lille Katrinedal i Asserbo. I et typisk nordsjællandsk sommerhusområde med masser af plantage, klitter, strand og hav.

Kolonien blev indviet i 1940 på foranledning af Katrinedalsskolens daværende inspektør, Margrethe Petersen, som var primus motor for projektet, der blev realiseret i samarbejde med Københavns Kommunes Lærerforening.

Turene deroppe foregik på vore medbragte cykler, til mejeriet i Melby, kirken, klitplantagen og stranden.

Søren og jeg dannede bagtrop og var "cykelsmede," dersom nogen punkterede og selvfølgelig hændte det også. Så undervisningen foregik meget i det fri og omfattede både historie, botanik, natur og dansk landbrug, for det meste ved Gunnar Olsen. Flaghejsning hver dag og køkkentjans på skift. Om aftenen var der hygge i pejsestuen med musik og sang. Schlageren "Tutti Frutti" med Pat Boone var netop lanceret i Danmark, og da jeg forsøgte at fremføre den for fuld udblæsning, var Komann-Petersens eneste kommentar: "Hvad er det for noget bræk at synge".

Alt i alt et dejligt ophold som skabte kammeratskab og samhørighed. En samhørighed, som dog kun gik til pigernes sovesalsdør. En grænseoverskridelse her betød øjeblikkelig hjemsendelse ifølge de formanende ord. Men lærerne var alligevel så pædagogiske, at vi fik lov til at være sammen på pigernes sovesal en halv time, før vi skulle sove. Under overvågning.

2. Mellemskoleklasse Æ, 1957. Lærerne Henry Worm og Fru Eggers ses i siderne. Jeg står på øverste række som nr. 5 fra højre og har striber på trøjen.

4. mellem blev et turbulent år. Komann-Petersen flyttede til Voldparkens Skole for at blive viceinspektør, og Frk. Nordentoft blev syg med det resultat, at Worm måtte overtage meget af det administrative arbejde, hvorfor vi blev en del forsømt. Og så midt i et eksamensår, hvilket der blev snakket en del om.

En forårsdag, da vi relativt længe havde ventet på, at Worm skulle starte timen, blev vi enige om, at forlade klassen og gå i Grøndalsparken. Forinden skrev vi på tavlen: "Er gået i Grøndalsparken". Det varede ikke længe, før vi blev enige om at gå tilbage igen. For ingen af os havde det jo godt med, at vi havde forladt skolen midt i timen. Vi kom tilbage til klasselokalet og på tavlen stod: "Hen mig på kontoret når I er tilbage". Niels og jeg blev udpeget til at hente Worm, og vi var overbeviste om, at vi ikke slap levende fra det. Vi bankede forsigtigt på døren og med spage stemmer bekendtgjorde vi klassens tilbagevenden. "Gå bare op, jeg kommer nu", var Worms kommentar, og da han få minutter efter kom til klasselokalet ringede timen ud. Worm kommenterede aldrig vores "springtur", hvilket jeg syntes var et cadeau til ham. Vi kom igennem skoleåret og dets eksamen med skindet på næsen og sluttede med en Tysklandstur, "en udvidet Rhintur", som vi havde sparet op til gennem et par år, med Komann-Petersen og Worm.

En 10 dages bustur, før vi skiltes for alle vinde. Nogle fortsatte i gymnasiet, andre i realen og andre igen fik læreplads og påbegyndte deres arbejdsliv. En epoke var slut og en ny kunne begynde.

Som kuriosum kan jeg nævne, at vi atter mødtes i 2010. 50 år efter. 19 klassekammerater, som nu

mødes 1 gang om året, hvor fælles minder, fra vor formative ungdom, genopfriskes og debatteres til glæde for sjæl og legeme.

”Det gælder om ikke at lukke øjnene for fortiden. For gør man det, bliver man blind for nutiden”.